

بِسْمِ اللَّهِ نُورِ

بِسْمِ اللَّهِ نُورِ نُورِ

بِسْمِ اللَّهِ نُورِ عَلَى نُورِ

۱۳۸۰ / ۴ / ۲۰

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

مرکز خدمات بارک ملی ایران
تهیه مدرک

پایان نامه:

جهت دریافت درجه فوق لیسانس گفتار درمانی

موضوع:

«مقایسه درک و بیان صفات ساده، تفضیلی و عالی در پسران سندرم داون و پسران دارای نارسایی ذهنی غیر سندرم داون مدارس استثنایی شهر تهران در سال ۱۳۷۷»

استاد راهنما:

خانم دکتر نیکچهره محسنی

۱۲۸۵/۱

استادان مشاور:

آقای مهندس مسعود کریملو

سرکار خانم فریبا یادگاری

محقق:

زهرا افتخاری

مهر ماه ۱۳۷۷

دست‌هایت را بالا ببر

تا آسمان نوازش

که بهار بر تو مهربان تر بیارد

چرا که تو پرخنیا‌ترین زمزمه را

به موسیقی عطوفت می‌شناسی.

پیشکش به عزیزترین بزرگوارانم

پدر و مادرم،

اساتید گرانقدر

و

جامعه گفتاردرمانی

تشکر و سپاس از:

زحمات اساتید ارجمندم:
خانم دکتر نیکچهره محسنی
آقای مهندس مسعود کریملو
سرکار خانم یادگاری
خانم دکتر به کیش
خانم دکتر بنی جمالی
خانم دکتر نعمت زاده
آقای دکتر مدرسی
خانم آرانی کاشانی
سرکار خانم امینی
سرکار خانم جلیله وند
جناب آقای شهرامی

و دوستان و همکاران گرانقدر:

جناب آقای فرازی
جناب آقای خاموشی
جناب آقای معراجی

و همه عزیزانی که در این راه یرنشیب و فراز یاریم نمودند.

تو را مادر بگویم یا پدر
یا یک پیامی بر
و یا آنی که در شأن تو باشد؟
باز هم،
اندرین مورد ز تو جویم جوابی را،
ز تو خواهم که گویم ای معلم،
ای چو پیغمبر نمون راهی مرا در زندگانی،
و ای درینا زحمتت،
کی می توان جبران نمودن؟
جای افسوس است چون من ناتوانم
قاصرم از درک والای معلم
آنکه من را رهنمون است و همه انسان و انسانها.
مقامت می شمرد او در میان انبیاء و اولیایش.
ما نه می خواندیم
نه دانسته بودیم
گفتن و خواندن
هم، سرودن
هم، زدودن دل ز ناپاکی
هم نمی دانسته بودیم از غم دل
از پلیدیهای دون
آنچه ما را از ره خوبی جدا سازد.

حدث آن والامقام،
آن حیدر کرار
گفت او:
من غلام بنده آنم
که من را یک کلام آموخت.

تمام نسل انسانها
تمام ما، همه دینی به گردن آویزان همچو گردنبنده دارد و نمی دانند
که باید بنده آن حق تعالی بود
چو، آن عالم عالم که از علمش همه اندر تکاپویند
می جویند او را
کان معلم اولین باشد همه انسان و انسانها،
که هم دانش بجوییم و هم دانش دهنده
همچو آن باری تعالی .

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
یک	چکیده، پایان نامه.....
دو	مقدمه.....

فصل اول - طرح پژوهش

۲	۱-۱ - بیان موضوع و اهمیت آن.....
۴	۲-۱ - اهداف پژوهش.....
۴	۱-۲-۱ - هدف کنی.....
۴	۲-۲-۱ - هدفهای جزئی.....
۵	۳-۱ - مروری بر اطلاعات و آمار موجود.....
۶	۱-۳-۱ - تحقیقات داخلی.....
۷	۲-۳-۱ - تحقیقات خارجی.....
۱۴	۴-۱ - سوالات پژوهش.....
۱۵	۵-۱ - تعریف مفاهیم و متغیرها.....
۱۵	۱-۵-۱ - تعاریف توصیفی.....
۱۷	۲-۵-۱ - تعاریف کاربردی.....

- ۱-۵-۳ - متغیرها ۱۸
- ۱-۶ - نوع مطالعه ۱۸
- ۱-۷ - جامعه مورد مطالعه و انتخاب نمونه ۱۹
- ۱-۷-۱ - جامعه مورد مطالعه ۱۹
- ۱-۷-۲ - انتخاب نمونه ۱۹
- ۱-۸ - ابزار گرد آوری اطلاعات ۲۰
- ۱-۸-۱ - آزمونهای عملیاتی ۲۰
- ۱-۸-۲ - آزمون ریون رنگی کودکان ۲۶
- ۱-۸-۳ - آزمون درک صفات ۲۷
- ۱-۸-۴ - آزمون بیان صفات ۱۹
- ۱-۹ - روشهای آماری ۲۹
- ۱-۱۰ - کاربرد نتایج بررسی ۳۰

فصل دوم - مباحث نظری

بخش اول - نارسایی ذهنی

- ۲-۱ - مقدمه (تاریخچه) ۳۳
- ۲-۲ - تعریف و طبقه بندی نارسایی ذهنی ۳۳
- ۲-۲-۱ - طبقه بندی بر اساس شدت نارسایی ذهنی ۳۵

- ۲-۲-۲ - طبقه بندی بر اساس علت شناسی..... ۳۵
- ۲-۲-۳ - طبقه بندی بر اساس عملکرددهی آموزشی..... ۳۶
- ۲-۲-۴ - طبقه بندی بر اساس مراحل تحول ذهنی..... ۳۷
- ۲-۳ - کودک سندرم داون..... ۳۸
- ۲-۴ - دیدگاه پیاژه در زمینه نارسایی ذهنی..... ۳۸
- ۲-۴-۱ - مبانی و اصول دیدگاه پیاژه..... ۳۹
- ۲-۴-۲ - پیاژه و نارسایی ذهنی..... ۴۰
- بخش دوم - گفتار و زبان
- ۲-۵ - مقدمه (تاریخچه)..... ۴۱
- ۲-۶ - تعریف گفتار و زبان..... ۴۳
- ۲-۶-۱ - تعریف زبان از دیدگاه زبان شناسی..... ۴۲
- ۲-۶-۲ - تعریف زبان از دیدگاه روان شناسی..... ۴۳
- ۲-۷ - رشد طبیعی گفتار و زبان..... ۴۴
- ۲-۷-۱ - رشد معنا شناسی..... ۴۴
- ۲-۸ - گفتار و زبان در کودکان دارای نارسایی ذهنی..... ۴۸
- ۲-۸-۱ - رشد پیش کلامی در کودکان دارای نارسایی ذهنی..... ۵۱
- ۲-۸-۲ - رشد گفتار در کودکان دارای نارسایی ذهنی..... ۵۱

۵۲..... ۲-۸-۳ - گفتار و زبان در کودک سندرم داون

بخش سوم - زبان و تفکر

۵۴..... ۲-۹ - دیدگاه پیاژه

۵۵..... ۲-۱۰ - دیدگاه ویکوتسکی

۵۶..... ۲-۱۱ - مقایسه دیدگاه ویکوتسکی با دیدگاه پیاژه

فصل سوم - تجزیه و تحلیل داده ها

۵۸..... ۳-۱-۱ - مقدمه

۵۸..... ۳-۲ - نتایج آزمونهای عملیاتی

۶۱..... ۳-۳ - نتایج آزمون ریون

۶۱..... ۳-۴ - نتایج آزمون درک صفات

۶۸..... ۳-۵ - نتایج آزمون بیان صفات

فصل چهارم - بحث و بررسی نتایج

۷۶..... ۴-۱ - تجزیه و تحلیل نتایج

۸۹..... ۴-۲ - بحث و بررسی

۹۱..... ۴-۳ - مشکلات پژوهش

فهرست تصویرها، جداول، نمودارها

صفحه	عنوان
۵۶.....	تصویر (۲-۱) ارتباط زبان و تفکر از دیدگاه ویکوتسکی
۲۳.....	جدول (۱-۱) ضوابط نمره گذاری آزمون درون کنجی طبقات
۲۴.....	جدول (۲-۱) ضوابط نمره گذاری آزمون مقدار مایع
۲۵.....	جدول (۳-۱) ضوابط نمره گذاری آزمون ژتون
۲۷.....	جدول (۴-۱) ابزار آزمون درک و بیان صفات
۴۵.....	جدول (۱-۲) رشد گفتار و زبان
۶۰.....	جدول (۱-۳) شاخص های آماری آزمونهای عملیاتی
۶۱.....	جدول (۲-۳) شاخص های آماری آزمونهای ریون
۶۲.....	جدول (۳-۳) شاخص های آماری آزمون درک صفات
۶۶.....	جدول (۴-۳) درک صفات ساده در آزمودنی ها
۶۷.....	جدول (۵-۳) درک صفات تفضیلی در آزمودنی ها
۶۸.....	جدول (۴-۳) درک صفات عالی در آزمودنی ها
۶۸.....	جدول (۵-۳) شاخص های آماری آزمون بیان صفات
۷۱.....	جدول (۵-۳) بیان صفات ساده در کودکان سندرم داون
۷۲.....	جدول (۶-۳) بیان صفات تفضیلی در کودکان سندرم داون
۷۲.....	جدول (۷-۳) بیان صفات عالی در کودکان سندرم داون

- جدول (۳-۸) بیان صفات ساده در کودکان غیرسندرم داون ۷۳
- جدول (۳-۹) بیان صفات تفضیلی در کودکان غیرسندرم داون ۷۳
- جدول (۳-۱۰) بیان صفات عالی در کودکان غیرسندرم داون ۷۴
- جدول (۴-۱) واژه‌هایی که آزمودنی‌ها در آزمون بیان صفات ساده بیان کردند ۸۴
- جدول (۴-۲) واژه‌هایی که آزمودنی‌ها در آزمون بیان صفات تفضیلی به کار برده‌اند ۸۵
- جدول (۴-۳) واژه‌هایی که آزمودنی‌ها در آزمون بیان صفات عالی به کار برده‌اند ۸۶
- نمودار (۴-۱) ۷۹/۱
- نمودار (۴-۲) ۷۹/۲
- نمودار (۴-۳) ۷۹/۳

کتابنامه

الف- فارسی

ب- انگلیسی

واژه‌نامه فارسی به انگلیسی

پیوست‌ها

چکیده انگلیسی

چکیده، پایان نامه

موضوع: مقایسه درک و بیان صفات ساده، تفضیلی و عالی در کودکان سندرم داون و سایر کودکان دارای نارسایی ذهنی مدارس استثنایی شهر تهران

استاد راهنما: دکتر نیکچهره محسنی

محقق: زهرا افتخاری

استادان مشاور: مسعود کریملو M.S

رشته تحصیلی: گفتار درمانی

فریبا یادگاری M.S

مقطع: کارشناسی ارشد

اختلال در گفتار و زبان از بارزترین اختلالات در کودکان دارای نارسایی ذهنی است، پژوهش‌های مختلف نشان می‌دهند توانایی‌های زبانی کودکان سندرم داون ضعیف‌تر از توانایی‌های زبانی سایر کودکان دارای نارسایی ذهنی است. زبان به عنوان سیستمی پویا و متشکل از علائم و نشانه‌ها، جنبه‌های گوناگون دارد و معنا به عنوان هسته مرکزی روند ایجاد ارتباط، از اهمیت خاص برخوردار است. در معنا شناسی به واژگان زبان پرداخته می‌شود و در این میان صفات (واژگان توصیفی) سومین گروه بزرگ واژگان را تشکیل می‌دهند که در روند رشد گفتار و زبان کودک دارای نارسایی ذهنی نیز وسیله انتقال مفاهیم متعدد هستند پژوهش حاضر با تکیه بر نظرات یافته‌های تحقیقات پیاژه، درک و بیان صفات (ساده، تفضیلی و عالی) را در کودکان سندرم داون و کودکان دارای نارسایی ذهنی غیر سندرم داون مقایسه می‌کند این بررسی در جستجوی پاسخگویی به سئوالات زیر است:

۱. آیا کودکان سندرم داون در مقایسه با کودکان دارای نارسایی ذهنی غیر سندرم داون در درک و بیان صفات توانایی ضعیفتری دارند؟
 ۲. آیا درک و بیان صفات ساده آسانتر از درک و بیان صفات تفضیلی و درک و بیان صفات تفضیلی آسانتر از درک و بیان صفات عالی است؟
- بنابراین محقق در یک مطالعه مورد - شاهده‌ای و به صورت مقطعی نمونه‌ها را از مدارس پسرانه استثنایی محدوده مرکزی شهر تهران باروش نمونه برداری نظام دار انتخاب نمود. ابتدا آزمودنیها بر اساس ملاک‌های آزمون و عملکرد در آزمونهای نگهداری ذهنی و آزمون ریون همتا شدند سپس ۱۶ کودک سندرم داون و ۱۶ کودک دارای نارسایی ذهنی غیر سندرم داون در آزمون درک و بیان صفات شرکت کردند.
- برای تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از آزمونهای تحقیق از روشهای آماری Student t- آنالیز واریانس، آنالیز همبستگی و تعیین شاخص‌های تمایل به مرکز و پراکندگی هر یک از متغیرها استفاده شد. از همه این تلاشها نتایج زیر بدست آمد:
۱. سندرم داون بر نتایج آزمونهای نگهداری ذهنی و آزمون ریون و آزمون درک صفات ساده و عالی تاثیر ندارد.
 ۲. آزمودنی‌ها در آزمون بیان صفات ساده و عالی عملکرد یکسان دارند اما در آزمون درک و بیان صفات تفضیلی آزمودنی‌های سندرم داون عملکرد ضعیف‌تری دارند.
 ۳. در آزمودنی‌های هر دو گروه، بیان صفات ساده آسانتر از بیان صفات تفضیلی و بیان صفات تفضیلی آسانتر از بیان صفات عالی است، اما در درک صفات ساده، تفضیلی و عالی تفاوتی وجود ندارد.
 ۴. در آزمودنی‌های هر دو گروه، درک صفات ساده‌تر از بیان صفات است.
 ۵. بین نتایج آزمون ریون و آزمونهای عملیاتی با نتایج آزمون‌های درک و بیان صفات همبستگی وجود ندارد.
 ۶. در آزمون بیان، صفات ساده‌تر با رعایت قطبیت جایگزین صفات پیچیده‌تر می‌شوند.

مقدمه

مفاهیم زبانی به عنوان مقوله ای که آسیب شناسان گفتار و زبان نیز به آموزش آنها همت گمارده اند، یکی از حیطه هایی است که برای محقق همواره سوال برانگیز بوده است: مفاهیم چگونه تشکیل می شوند؟ چه عواملی در شکل گیری مفاهیم دخالت دارند؟ نقش زبان در این میان چیست؟ آیا توالی خاصی در رشد مفاهیم وجود دارد؟ قوانین حاکم بر آن کدامند؟ چرا این توالی ها وجود دارند؟ و صدها چرای دیگر.

کنجکاوی در پاسخگویی به پرسش هایی از این دست بود که محقق را بر آن داشت تا در آثار اندیشمندانی چون پیاژه، ویگوتسکی و لوریا کند و کاو نماید و پس از این مرحله افق های تازه ای در برابرش قرار گرفت:

با مطالعه دیدگاه پیاژه زمام زبان در دست تفکر قرار داشت. از سوی دیگر دیدگاه ویگوتسکی جلوه ای خاص داشت که زبان و کلمات را شرط لازم و کافی برای تشکیل تفکر مفهومی معرفی می کرد. جهت بررسی این یافته ها، محقق بر آن شد. تحقیقات مختلف را بررسی کند. با مرور پیشینه و ادبیات موجود در داخل کشور، پژوهش های اندکی در این زمینه در دسترس محقق قرار گرفت که البته همگی دیدگاه زبان شناختی اتخاذ کرده بودند. پژوهش های مبتنی بر دیدگاه پیاژه، حاکی از آن بودند که بین مفاهیم زبانی و سطح رشد شناختی کودک ارتباطی تنگاتنگ وجود دارد. مفاهیم زبانی که پژوهشگران بررسی کرده بودند در حیطه صفات و مفاهیم مربوط به مکان قرار می گرفت. با بررسی های بیشتر و دقت در سیر رشد گفتار و زبان در کودکان، صفات بر مفاهیم مربوط به مکان ارجحیت یافتند. ویگوتسکی نیز صفات را نشانه های زبانی می دانست که وجه تمایز و تشابه اشیا را بیان می دارند و آموختن آنها، مستلزم مهارت در به کارگیری و فرآیند فکری تجرید و تعمیم است.

جهت ایجاد یک قالب مشخص برای بیان طرحی که در حال شکل گرفتن بود، محقق بار دیگر به نقطه آغاز سوالاتش - اتاق گفتار درمانی - بازگشت و با بررسی انواع اختلالات، اختلال زبانی کودکان دارای نارسایی ذهنی، بیش از سایرین توجه اش را جلب نمود تا از طریق یک بررسی مقطعی، توانایی درک و بیان صفات را با تکیه بر دیدگاه پیاژه در کودکان دارای نارسایی ذهنی غیرسندرم داون و کودکان سندرم داون مقایسه نماید.

فصل اول

طرح پژوهش